לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה מתקיף לה רבינא תינח לרבי יהודה לרבי שמעון מאי איכא למימר א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא לרבי יהודה נמי מאי דאיתרבי איתרבי מאי דלא איתרבי לא איתרבי וכי תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי בבנין אב סמיכה גופה לישתוק קרא מיניה ותיתי בבנין אב [א]אלא שעה מדורות לא ילפינן הכא נמי שעה מדורות לא ילפינן אלא אותו [א] טעון צפון ואין השוחט עומד בצפון מדרבי אחייה נפקא [ב]דתניא רבי אחייה אומר [א]ושחט אותו על ירך המזבח צפונה מה ת"ל לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון ומקבל בצפון [א]ואם עמד בדרום וקיבל בצפון פסול יכול אף זה כן ת"ל אותו אותו בצפון [ב]ולא השוחט צריך להיות עומד בצפון אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון סלקא דעתך אמינא ליתי בק"ו מבן צאן ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שנקבע לו צפון מה לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון ואין פסח בצפון [ב] פסח מדר"א בן יעקב נפקא דתניא [ג]רבי אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא הפסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה שלא קבע לה זמן בשחיטתה קבע לה צפון פסח שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שקבע לו צפון [ג] מה לעולה שכן כליל מחטאת [ד] מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם [ה] מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולהו נמי שכן קדשי קדשים אלא לעולם כדקאמרינן מעיקרא אותו בצפון ואין השוחט בצפון ודקא קשיא לך מדר' אחייה נפקא דר' אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא אלא הכי קאמר אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח [ו] נפקא לקח ולקח לא משמע ליה: וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה: אמר רב פפא [ד]אפאה לוקה שתים אחת על עריכתה ואחת על אפייתה והא אמרת מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה לא קשיא הא דעריך הוא ואפה הוא הא דעריך חבריה ויהיב ליה ואפה [ה]ת"ר בכור שאחזו דם מקיזין [ז] אותו את הדם במקום שאין עושין בו מום ואין מקיזין [ח] את הדם במקום שעושין בו מום דברי ר"מ וחכ"א [ו]יקיז אף במקום שעושין בו מום ובלבד שלא ישחוט [ז][על אותו מום] [ט] ר"ש אומר אף

תינח לר' יהודה. דמרבי ליה לסמיכה איצטריך למעוטי מצפון: **וכי תימא אי לא [י] מעטיה.** מאותו אתי מבנין אב כשאר חטאות שטעונין צפון הא לא מצית אמרת דא"כ דבכלל [יא] חטאת היא אמאי מרבי ליה לסמיכה לישתוק קרא מעל ראש השעיר דסמיכה: **ותיתי.** סמיכת נחשון מבנין אב דמה מצינו בשאר חטאות [יב] דטעון סמיכה אף זה כן: [יג] **אלא שעה מדורות לא ילפינן.** [ו]הילכך אמאי איצטריך למעוטי מצפון: **אותו.** הקרבן בצפון אבל השוחט יכול לעמוד בדרום ושוחט בסכין ארוכה: **מקבל עומד בצפון.** מפרש בשחיטת קדשים בפ' איזהו מקומן (דף מח.) דקאמר חטאת מנלן דבעי צפון דכתיב ושחט את החטאת במקום העולה[ז] קבלה מנלן דכתיב בתריה ולקח הכהן מדם החטאת מקבל עצמו מנלן ולקח לו יקח [יד]: **בן צאן קבע לו כלי.** סכין דשחיטה כתיב ביה ובשחיטה כתיב ויקח את המאכלת לשחוט את בנו (בראשית כב) [טו] אבל בן עוף מליקתו בצפורן: **מחטאת.** גמרינן דאין לו זמן קבוע וטעון צפון וכל שכן פסח: וקא פריך **מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות:** וקאמר **מאשם.** מייתינן ליה. וקפריך מה לאשם שכן קדשי [טז] קדשים תאמר בפסח דקדשים קלים הוא. אלמא פסח מצפון מהאי דינא אימעיט: **דרבי אחייה לאו למעוטי שוחט** [ח]**בצפון.** דהאי מאותו דשעיר נפקא אלא למילף דמקבל עומד בצפון דהכי קאמר רבי אחייה אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון ולמי[ט] קשיא לרבי אחייה אימא אותו בצפון ולא מקבל בצפון [יז]: **אפאה לוקה שתים כו'.** דאפייה גמר עריכה היא: **והאמרת מעשה יחידי היא.** ואמאי מחייבת ליה תרתי: **ערך הוא ואפה הוא.** [יח] [י]לאיחיובי תרתי אתרוייהו [יט]: **ערך חבריה ואפה הוא.** מיחייב חבריה חדא ואיהו תרתי אאפיה ואעריכה [כ] דגמר גמריה ואע"ג דחייב חבריה אעריכה הוא חייב נמי עלה כדאמר נמי לקמן (דף נ.) להביא מחמץ אחר מחמץ: **במקום שאין עושה מום.** היינו כל הגוף דהדר בריא: **במקום שעושה** [כא] **כו'.** אזנו ועינו דלא הדר בריא: **ובלבד שלא ישחוט על אותו המום.** עד שיהא בו מום מעלמו דבכור אינו נאכל בחוץ עד שיהא בו מום [כב]: [כ]**אף נשחט על אותו מום** [כג]. רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר (שבת דף קלג.) וזה לא נתכוין להטיל בו מום על מנת לשוחטו עליו:

אפי'

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה. תימה תיפוק ליה מדאיתקוש לפר העלם דבר של ציבור כדאמרי' בפרק ב"ש (זבחים דף מא.) החטאת אלו שעירי עבודת כוכבים והתם מוכח דלרבי שמעון נמי אתיא וי"ל דההוא היקישא ליתא אלא לגבי הזאה דווקא אי נמי מהיקישא לא הוה ידעינן משום דכתיב [כד] החי והוה מוקמינן למעוטי שעירי עבודת כוכבים וכן מוכח לקמן פרק שתי מדות (דף צב.): **לר' שמעון מאי איכא למימר.** דלמעט שעירי עבודת כוכבים לא מסתבר לאוקמי כיון שהם כשאר חטאות דעלמא: **אלא** שעה מדורות לא ילפינן. והא דמיבעיא לן בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) שור סיני בכמה מי גמרינן שעה מדורות או לא התם גלויי מילתא בעלמא הוא [ל]:

שוחט מדרבי אחייה נפקא. תימה ההיא בעולה כתיב והכא בחטאת ואע"ג דתלא רחמנא חטאת בעולה מ"מ לא גמרי' דאיצטריך בפ' איזהו מקומן (זבחים ד' מח:) עיכובא בעולה ולא גמרינן מחטאת ומיהו לכולי טעמי דהתם ניחא דלמאי דמפרש התם טעמא שלא יהא טפל חמור מן העיקר ה"נ מהאי טעמא לא יהא שוחט [מ] (חטאת) בצפון ולמאי דמפרש נמי משום דכתיב [נ] העולה במקומה תהא מהאי טעמא נמי לא יהא שוחט בצפון: **מה** לבן צאן שכן קבע לו כלי. וכן פריך בריש איזהו מקומן (גם זה שם) ותימה דלא פריך הכי בפ"ק דקדושין (ד' לו:) דיליף בן עוף מקל וחומר מבן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו וקבע לו כהן להזאתו וי"ל דגבי צפון שייכא הך פירכא דכלי אבל התם דבעי למילף כהונה לא דשמעינן שהצריך הכתוב בבן עוף יותר מבן צאן: **מחטאת** שכן מכפרת כו'. חטאת גופה מהיקישא דעולה אתיא ובעיא היא בריש איזהו מקומן (זבחים דף נ.) אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב: **אלא אין** השוחט בצפון אבל המקבל בצפון. השתא משמע דלא מצי למדרש אבל מקבל בצפון אלא משום דלא איצטריך למעוטי שוחט דנפקא מדר' אחייה א"כ תחילה אית לן למדרש אין השוחט בצפון מקמי דנידרוש אבל מקבל בצפון ותימה דמשמע לעיל בברייתא דלא איצטריך קרא למעוטי שוחט מצפון אלא לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון וא"כ לא ליכתוב אלא חד קרא ואנא ידענא דללמד על מקבל אתי דלשוחט לא איצטריך וי"ל דלית ליה השתא ההיא סברא אלא לעולם איצטריך קרא לשוחט ובברייתא נמי מצינו למימר דלפי שמצינו לאו דווקא דמסברא אית לן למימר כיון שהשחיטה בצפון הוא הדין שוחט וכן המקבל דמאי שנא:

אפאה לוקה שתים. פירש בקונטרס דאפייה גמר עריכה היא ופריך והאמרת מעשה יחידי ותימה מאי קמשני הא דערך הוא ואפאה הוא הא דערך חבריה ואפאה הוא אכתי מעשה יחידי מיהא לא הוי דאיכא עריכה בהדה ונראה לפרש דחייב שתים משום עריכה מועטת שעושה האופה בשעת אפייה ואינה גמר עריכה ופריך ממעשה יחידי דמשמע שאין מלאכה אחרת עמה ואין חייבין עליה אלא אחת ומשני דערך הוא ואפה הוא כלומר שעשה גמר העריכה שבשעת האפייה והא דקרי לה מעשה יחידי משמע דלא מיחייב אלא אחת כשערך חבירו שגמר הכל אפילו עריכה דבהדי אפייה דהשתא ליכא שום עשייה בהדי אפייה אלא מעשה יחידי הוא וקצת קשיא לפ"ז [ס] דמאי נקט הא דערך חבריה כו' דהכי הוה ליה למימר הא דעביד גמר עריכה הא דלא עביד גמר עריכה: **רבי שמעון אומר** אף נשחט על אותו מום. פירש בקונטרס רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר וזה לא נתכוין להטיל בו מום על מנת לשחוט עליו וקשיא דתנן במסכת בכורות בפ' כל פסולי המוקדשין (דף לג:) בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקיזין לו דם דברי רבי יהודה וחכ"א יקיז ובלבד שלא יעשה לו מום ואם עשה בו מום הרי זה לא ישחוט עליו ר' שמעון אומר יקיז אע"פ שעושה בו מום ומייתי בגמ' ברייתא דשמעתין ומסקינן בסוף הסוגיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון ופריך הי ר' שמעון אילימא ר' שמעון דמתני' עד השתא לא שמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר אלא הלכה כר' שמעון דברייתא אלמא לא שרי ר' שמעון בברייתא מטעם דבר שאין מתכוין אלא אפי' במתכוין נמי שרי

ותדע

מסורת הש"ס

א) [לעיל יט:, לקמן נט:, סנהדרין טו:], ב) זבחים מח., ג) עי' כל הסוגיא בזבחים ד' מח: בפירש"י [illegible] ע"ש, ד) תוספתא בכורות פ"ג, ה) בכורות לג:, ו) צ"ל הילכך איצטריך קרא לרבות סמיכה ואמאי איצטריך כו' רש"ל, ז) [ויקרא ד], ח) תלפיון, רש"ק, ט) נ"א ומיהו ועי' רש"ק ול"ק, י) נ"א לא מחייב תרתי אאפייה, כ) שייך לע"ב, ל) [illegible], מ) רש"ק [illegible], נ) במקום העולה [illegible] רש"ק, ס) נ"א [illegible] רש"ק

מוסף רש"י

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה. משום דמעטינהו ר' יהודה מסמיכה במס' מנחות (דף צב.) מהחי דשעיר המשתלח, דכתיב וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי (ויקרא טז), החי טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה [illegible] **למאי דלא איתרבי לא איתרבי.** [illegible] **אלא שעה מדורות.** [illegible] **ובלבד שלא ישחוט על אותו מום.** הואיל והוא הטילו, עד שיפול בו מום אחר מאליו (שם).

רבינו גרשום

תינח לר' יהודה דקא מרבי לשעיר נחשון לסמיכה וממעיט ליה מצפון מאותו. אלא לר' שמעון דמרבי שעירי ע"ז לסמיכה ואינהו בעו צפון כדאמר זה בנה אב אותו למעוטי מאי. א"ל מר זוטרא לר' יהודה נמי אכתי למאי איצטריך למעוטי צפון דמסילא איתעיט דהוה אמינא סמיכה דאיתרבי איתרבי צפון דלא איתרבי לא איתרבי אותו למה לי. וכי תימא אי לאו אותו הוה אמינא תיתי בבנין אב דטעון צפון כשאר חטאות להכי איצטריך אותו דלא ליתי בבנין אב: אי הכי סמיכה גופה נמי לשתוק קרא דלא לירבי שעיר נחשון לסמיכה ותיתי מבנין אב מוסמך ידו על ראש החטאת: הכא נמי שעה מדורות. שעיר נחשון דהוה לשעה לא ילפינן לה משעיר דורות דליבעי צפון ולא איצטריך אותו: אלא אותו הזבח והסכין ואין השוחט צריך להיות עומד בצפון: לפי שמצינו במקבל. בגמרא דאיזהו מקומן: בן עוף שקבע לו כהן. למליקתו דכתיב והקריבו אל הכהן ומלק את ראשו: שכן טעון כלי סכין לשחיטה ולאו מק"ו אתי ולא צריך אותו: מכולהו נמי. עולה וחטאת ואשם שכן קדשי קדשים מה שאין כן בפסח. ואכתי לא איצטריך אותו: רבי אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא והכי קאמר ושחט אותו על ירך אותו בצפון ואין השוחט בצפון. דהא נפק ליה מאינך קרא: אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח נפקא. כלומר [illegible] דולקח משמע והיכא דלקח הדם התם עומד הלוקח: אפאה חמץ לוקה [שתים] אע"ג דלא עבד אלא אפייה בלבד כלומר דקא סבר דבאפייה קא גמרה בולה [illegible] דלחם: הא דערך הוא ואפה הוא לוקה שתים. והא דקאמר מה אפייה מיוחדת וכו' כגון דערך חבריה ויהיב ליה ואפה: ואין מקיזין אותו במקום שעושה בו מום. כגון באזנו ובשפתו: ר' שמעון מיקל מכולהו דאמר

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"א מהל' פסוה"מ הלכה ט:
כג ב מיי' שם הלכה ח:
ג [מיי' פי"ב מהלכות מעה"ק הלכה טו ועי' כ"מ ולח"מ]:
כד ד מיי' פ"ב מהלכות בכורות הלכה יג:

◆

תורה אור השלם

א. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְיָ וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א יא

◆

שיטה מקובצת

א] בצפון ותיבת טעון נמחק: ב] פסח מדראב"י עיין פרש"י בזבחים (דף מח ע"ב) ועיין כל הסוגיא שם: דתניא ר' אליעזר בן יעקב כו'. והשתא משמע דדרשי' לראב"י מאותו דשעיר נשיא אותו בצפון כו' ותימה דאמרי' בתיב דראב"י מאותו דעולה אפיק ליה כל הני דרשות דהכא דרבי אחיה ודאותו בצפון ואין בן עוף בצפון דרשי' להו על אותו דעולה וי"ל דהכא בעי לר' אחיה אותו דשעיר נשיא מאי דריש ביה ומשני ר' אחיה מוקי לה לאותו בצפון ואין הפסח בצפון וראב"י קא ממעט ליה מאותו דעולה ולר' אחיה דמוקי לה לאותו דעולה למעוטי דאין השוחט בצפון נאמר דאותו דשעיר נשיא מוקי לה למעוטי פסח אבל ודאי ראב"י נפקא ליה מאותו דעולה והשתא ניחא דמשמע בסמוך דקו"ח דראב"י פריכא וא"כ יהיה ראב"י אתותב אלא ודאי כל הני פרכות לסתור דלא אצטריך נמי אותו דשעיר למעוטי פסח אבל לראב"י לא אותבינן שאין אנו באין לסתור דברי ראב"י ואפשר מדלא פריך ליה התם [אלמא] דקו"ח דראב"י לאו פריכא ע"כ. תוה"ח: ג] צפון ת"ל אותו מה: ד] תיבות מה לחטאת נמחק: ה] תיבות מה לאשם נמחק: ו] ולקח. לו יקח לפום ריהטא משמע אבל לר' אחיה דריש שפיר ולקח לו יקח וא"ת א"כ אותו דשעיר נשיא למה לי אלא ודאי להך מסקנא נאמר דאף ר' אחיה לא מפיק ליה אלא מהכא ע"כ. תוה"ח: ולקח לא משמע ליה וא"ת והרי ר' [חייא] [אחיה] גופיה תנא אותו המקבל בצפון ומסתמא מולקח נפקא ליה וי"ל דר' [חייא] [אחיה] גופיה לא משמע ליה דרשא דולקח והאי דקתני דבעינן שיהא המקבל בצפון מאותו דכתיב גבי שעיר נשיא נפקא ליה: ז] מקיזין לו ותיבות אותו את נמחק: ח] מקיזין לו תיבות את הדם נמחק: ט] ר"ש אומר אף נשחט על אותו מום. פרש"י ר"ש לטעמיה כו' ותימה דהכא מתכוין הוא להקיז ולהטיל בו מום ועוד דתנן בבכורות כו' ועוד בשמעתין מפורש דר"מ סבר אסור להטיל כו' וחכמים סברי מותר ור"ש כחכמים ס"ל ועוד קשיא חכמים אחכמים דהכא אמרי יקיז אע"פ שעושה בו מום והתם תנן וחכמים אומרים ובלבד שלא יעשה בו מום לכך צ"ל דתרי מיני אחיזת הדם הן והכא מיירי שאחזו דם כל כך דאינו יכול להתרפאות בלא הקזה והוי בעל מום באותו אחיזת דם ומשום הכי פליגי עלי' דר"מ במותר להטיל בבעל מום וא"ת אי חשבית ליה [בעל מום] באחיזת דם אמאי קאמרי רבנן ובלבד שלא ישחוט כיון דבעל מום חשבית ליה וי"ל משום דכיון דאית ליה תקנה ע"י הקזה מום עובר הוא ואסור לשחוט עליו ומיהו מותר להטיל בו מום כיון דהשתא מידא לאו ראוי להקרבה הוא דלאו תמים לרצון קרינא ביה ופלוגתא דר"ש ורבנן בהכי הוא דחכמים סברי ובלבד שלא ישחוט דגזרינן דלמא אתי להקיז א) בלא אחיזת דם ויכול להתרפאות בלא הקזה ומשום הכי אמרי רבנן התם ובלבד שלא (יטיל) [יעשה] בו מום. תו"א: י] לא דמעטיה: יא] דבכלל חטאת: יב] חטאות דטעון: יג] אלא נ"א אלא מדאצטריך לרבויי לסמיכה ש"מ שעה מדורות כלומר שעיר נחשון משעיר נשיא [לא ילפינן] הילכך איצטריך שעיר נשיא לאתויי שעיר נחשון לסמיכה ואכתי אפי' לא מעטיה קרא לא תיתי שעיר נחשון בבנין אב בצפון ולא אצטריך למעוטי בצפון: יד] יקח עצמו לצד צפון הס"ד ואח"כ מה"ד שלא קבע לו כהן דכתיב בו והקריבו בני אהרן מצוה בכהונה מקבלה ואילך הס"ד ואח"כ מה"ד בן עוף מליקתו בצפורן הס"ד: טו] תיבות אבל בן עוף מליקתו בצפורן נמחק: טז] קדשים. והשתא דאתא להכי בכולה נמי בעולה ובחטאת איכא למפרך שכן קדשי קדשים: יז] בצפון. הריץ מסתברא דמעוטא אושחט דסמיך ליה קאי דכתיב ושחט אותו מדלא ממעטינן אלא אותו מכלל דמקבל בצפון: יח] ואפה הוא ליכא לחיובי תרתי דהא איהו נמי ערכו הילכך ליכא לחיובי: יט] אתרווייהו לי"א ערך ואפה חייב שתים דהא עביד תרתי מחייב אעריכה בפני עצמה ואאפייה בפני עצמה והיינו נמי כדתנן ערך חבריה ואפה הוא מחייב הוא אאפייה וחבריה דערך מחייב אעריכה גרידא: כ] ואעריכה דמגמר גמריה: כא] שעושה היינו אזנו: כב] מום והאי לא ישחוט דלמא אתי לאערומי: כג] מום ור"ש לא חייש אף אם נשחט על אותו מום דר"ש: כד] דכתיב. וכן תירץ רש"י בזבחים (דף מח ע"ב):

דלא איתרבי לא איתרבי אותו למה לי. וכי תימא אי לאו אותו הוה אמינא תיתי בבנין אב דטעון צפון מושחט את החטאת להכי איצטריך אותו דלא ליתי בבנין אב: אי הכי סמיכה גופה נמי לשתוק קרא דלא לירבי שעיר נחשון לסמיכה ותיתי מבנין אב מוסמך ידו על ראש החטאת: הכא נמי שעה מדורות. שעיר נחשון דהוה לשעה לא ילפינן לה משעיר דורות דליבעי צפון ולא איצטריך אותו: אלא אותו הזבח והסכין ואין השוחט צריך להיות עומד בצפון: לפי שמצינו במקבל. בגמרא דאיזהו מקומן: בן עוף שקבע לו כהן. למליקתו דכתיב והקריבו אל הכהן ומלק את ראשו: שכן טעון כלי סכין לשחיטה ולאו מק"ו אתי ולא צריך אותו: מכולהו נמי. עולה וחטאת ואשם שכן קדשי קדשים מה שאין כן בפסח. ואכתי לא איצטריך אותו: רבי אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא והכי קאמר ושחט אותו על ירך אותו בצפון ואין השוחט בצפון. דהא נפק ליה מאינך קרא: אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח נפקא. כלומר [illegible] דולקח משמע והיכא דלקח הדם התם עומד הלוקח: אפאה חמץ לוקה [שתים] אע"ג דלא עבד אלא אפייה בלבד כלומר דקא סבר דבאפייה קא גמרה [illegible] דלחם: הא דערך הוא ואפה הוא לוקה שתים. והא דקאמר מה אפייה מיוחדת וכו' כגון דערך חבריה ויהיב ליה ואפה: ואין מקיזין אותו במקום שעושה בו מום. כגון באזנו ובשפתו: ר' שמעון מיקל מכולהו דאמר

א) נראה דצ"ל דילמא אתי להקיז בבכור שאחזו דם במקום שיכול להתרפאות כו' [illegible] אמרי רבנן כו':

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones